

Täysistunto

Torstai 7.3.2024 klo 16.00—18.03

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 1/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 1/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelua. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén tulee esittelemään.

Keskustelu

17.40 **Saara-Sofia Sirén kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on panna osaltaan täytäntöön syöpädirektiivin neljäs päivitysdirektiivi. Tässä laajennetaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain soveltamisala kattamaan lisääntymiselle vaaralliset tekijät ja lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistuvat työntekijät. Työnantajan tulee pitää luetteloa myös lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä sekä säilyttää nämä altistumistiedot viisi vuotta viimeisen tiedon merkitsemisestä. Näitä tietoja lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistuneista työntekijöistä ei ilmoiteta eteenpäin Työterveyslaitoksen ASA-rekisteriin.

Valiokunnan kuulemisissa nousi esiin joitakin huolia ja myös erilaisia näkemyksiä liittyen altistumistietojen säilytyspaikkaan ja säilytysaikaan. Hallituksen esityksen mukaiseen säilytyspaikkaa ja säilytysaika koskevaan sääntelyyn on valiokunnan saaman selvityksen mukaan päädytty erityisesti arvioimalla syöpädirektiivin ja kansallisen ASA-lain tarkoitusta sekä myös henkilötietojen suojaan liittyviä kysymyksiä. Lisääntymiselle vaarallisilla tekijöillä ei tunneta sellaisia vaikutuksia terveyteen, jotka ilmenisivät vasta vuosikymmenten kuluttua altistumisesta ja joiden osalta altistumisen ja sairastumisen välinen syy-yhteys olisi osoitettavissa samalla tavalla kuin työperäisten syöpien kohdalla. Esityksessä ehdotettu säilytysaika täyttää myös yleisen tietosuojasetuksen tietojen minimoinnin ja säilyttämisen rajoittamisen edellytykset.

Arvoisa puhemies! Tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan yksimielinen mietintö pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttumattomana. Lisäksi nostan esille mietinnöstä vielä sen, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää toivottavana, että tulevaisuudessa säilytys- ja kirjaamisvelvoitteisiin liittyvä sääntely aiheuttaisi yrityksille mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa. Yksimielinen mietintö siis kysymyksessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten edustaja Juvo-

17.43 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä. Esityksen mukaan lain soveltamisala laajenisi kattamaan lisääntymiselle vaaralliset tekijät ja lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistuvat työntekijät.

Tämä esitys on hyvä, ja sen tarkoitus on suojella työntekijöitä syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille ja perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiselta työssä, jossa tällaisia altistumisia saattaa tapahtua.

Vuonna 2019 käsitelimme täällä yleisesti tätä ASA-rekisteriä, ja sitä käsitellään myös tässä valiokunnan mietinnössä. Täällä lähete keskustelussa nostin esille myös sen, tulisiko nämä tiedot kirjata myös sinne ASA-rekisteriin, koska tällaista myös asian valmistelussa asiaa kommentoivien asiantuntijalausunnoissa otettiin esille, ja nyt sitten kuitenkin päätetään, että näin ei tulla tekemään.

Mikä se ASA-rekisteri on? Sehän on lakiin kirjautuva rekisteri, jonne työnantaja on velvoitettu kirjaamaan erilaisia syöpäaltistumia ja myös niitä, jotka vaikuttavat mahdollisesti perimään. Tämä kuuluu myös esimerkiksi, jos työntekijä on keikkalainen eli ei ole työsuhteessa, myös sitten tämän yrityksen tehtäviin, joka työntekijän on välittänyt. On erittäin tärkeää, että ASA-rekisteriin kirjataan tietoja ja ne säilyvät sitten myös siellä.

Kaiken kaikkiaan kaikki toiminta myös työelämässä siihen, että ihmiset ja työntekijät eivät altistu erilaisille syöpävaarallisille aineille, on tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.45 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa kuulumme alkuun työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan hyvän kattauksen ja kertomuksen siitä, mitenkä valiokunnassa tämä asia on edennyt ja että olimme yksimielisiä. Otin silti puheenvuoron. Arvelin vielä täydentää, mutta eipä paljon täydennettävää jäänyt, kun nimenomaan valiokunnan puheenjohtaja totesi hienosti, että siellä mietinnössä on näin, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää toivottavana, että tulevaisuudessa säilytys- ja kirjaamisvelvoitteisiin liittyvä sääntely aiheuttaisi yrityksille mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa. Juuri näin, tämä oli tärkeä kirjaus sinne. Samalla myös, kuten puheenjohtaja totesi tuossa, kävimme keskustelua valiokunnassa laajasti siitä, että nimenomaan tämä kirjaamisen aikamääre voisi kenties olla pitempi, ja nimenomaan siitäkin, minnekä niitä kirjaamisista sitten säilytettäisiin, käytiin hyvää keskustelua. Valiokunnan puheenjohtaja nämä hyvin toi esiin, joten tässä tämä minun lyhyt kertaukseni asiasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.46 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia on täällä hyvin esitelty, joten en lähde sitä toistamaan, mutta eräitä ajatuksia tämän asian tiimoilta: Kiinnitän huomiota siihen, että täällä mainitaan tämän lain valmistelusta seuraavaa: ”Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan, työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa kolmikantaisessa HTP-jaostossa. Jaostossa ovat olleet edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos, Elinkeinoelämän keskusliitto

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

EK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Teollisuusliitto, Kemianteollisuus ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet.” No, ymmärsitte nyt varmaan, miksi nostin tämän esille, eli onneksi meillä on asioita, jotka etenevät kolmikannassa ja joista saadaan neuvottelutuloksia aikaiseksi. No, tämä on kaikille yhteinen, hyvä asia, ja sen takia varmasti näin.

No, sitten itse syövästä: Ei tietenkään nyt tässä paikalta pidettynä mitään esitelmää, mutta mehän kaikki tiedämme, että tällä hetkellä meillä joka kolmas suomalainen sairastuu elämänsä aikana syöpään. Uusia tapauksia on noin 35 000 vuodessa, ja kuolemantapauksia syöpäsairauksien takia — nimenomaan monikossa, koska kyseessä on sairausryhmä — on noin 13 000. Se on työikäisillä kaikkein yleisin kuolinsyy, ja sitten koko väestö huomioon ottaen toiseksi yleisin. Syöpäjärjestöt ovat esittäneet, että meillä pitäisi hallitusohjelmassa ja sen myötä sitten täällä eduskunnassakin edistää syöpästrategiaa. Sitä ei kuitenkaan hallitusohjelmassa ole. Kun siitä keskusteltiin — eli otettiin kriittisesti esille, miksi sitä ei ole — niin kerrottiin, että se oli kyllä hallitusohjelman taustapapereissa ja sitä asiaa voidaan edistää, vaikka se ei sinänsä ole siellä hallitusohjelmassa. Syöpäjärjestöjen esitys eduskuntatavoitteiksi on aivan erinomainen. Siinä käydään läpi ennaltaehkäisy, tutkimustoiminta, hoitojärjestelmät, eriarvoisuus, lääkehoito ja myös ympäristötekijät. Syöpään on monella tavalla hyvin ympäristöriippuvainen sairaus, ja myös ennaltaehkäisyssä pitäisi aika laseasti asioita katsoa, ottaa sitten jopa ympäristö- ja ilmastokysymykset huomioon. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.48 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti tästä asiasta vain sen verran, että on yksimielinen mietintö ja tämä asia, mitä käsitellään, on äärimmäisen vakava. Maa ilma kemikalisoituu, ja yhä enemmän vaarallisia kemikaaleja liittyy ihmisten työelämään. Tässä yhteydessä työsuojelu tietysti nousee tärkeäksi, koska ihmiset, jotka ovat tekemisissä tällaisten aineiden kanssa, pitää kyllä kunnolla suojata. Onhan meillä tästä ihan äskettäinen esimerkki: kun korona iski, niin kyllä työsuojeluun silloin kiinnitettiin huomiota. Itsekin kun jouduin koronatestissä käymään, niin voi sanoa, että se sairaanhoitaja, tai kuka hän nyt siellä suojahuppujen takana olikaan, en ole ihan varma, kumpi hän oli, oliko mies vai nainen, niin hyvin suojattu oli, että varmasti minulla epäilty koronatartunta ei hänen olisi voinut tarttua. Eli tämä tarkoittaa sitä, että meidän pitää yhä huolellisemmin näistä aineista tietoa saada, ja ennen kaikkea pitää olla listoilla, mitkä aineet ovat vaarallisia, jotta osataan varoa niitä. Hyvä, että tällaisia lakiesityksiä tulee.

Toivon, arvoisa rouva puhemies, vielä, että tämä lääketieteen tietämys, mikä Suomella asioissa on, mitä äsken edustaja Lindén hyvin kuvasi, otetaan vakavasti. Ja onhan meillä tietenkin Euroopan unioniinkin päin annettavaa, niin että me emme ole pelkästään tiedon saajia sieltä, vaan kyllä Suomi on tässä asiassa ja muissa työsuojelun puolella erittäin pitkälle kehittynyt valtio.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

17.50 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin kommentoitu tätä lakiesitystä. Olisin tuohon lisännyt sen verran, että kun työpaikoilla on nämä kemikaaliluettelot, niin kuinka moni niitä sitten lukee. Opiskelijoille koulutusvaiheessa näistä tietysti käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

dään keskustelua ja korostetaan, että aina täytyy katsoa käyttöturvallisuustiedotteet ja mitä sitten siellä työpaikalla, missä työskentelette, hyllyistä löytyy ja mitä ne sitten sisältävät. No jos sitten kuitenkin kävisi niin, että aikaa tai kiinnostusta ei ole, niin tämä ASA-rekisteri on yleensä sellainen, mikä kiinnostaa. Ihmiset ovat kuitenkin kiinnostuneet siitä, mitkä aineet aiheuttavat kenties syöpää, ja nyt kun nämä lisääntymiseen vaikuttavat aineet lisätään siihen, etenkin koska tämä koskee niin naisia kuin miehiäkin, nämä toivottavasti sieltä huomioidaan.

Kokonaisuudessaan tämä lakiesitys on erittäin hyvä. Tässä vuonna 2021 kun tätä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisteriä setvittiin, niin sieltä huomattiin, että noin 70 tuotetta puuttuu siitä. Nyt saadaan myös sitten nämä tähän luetteloon mukaan, koska sinne nyt lisätään lisääntymiselle vaaralliset aineet. — Ei muuta. Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

17.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on sitoutunut Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteiden eteenpäinviemiseen, ja tämäkin lakiesitys, joka nyt tässä meillä on käsittelyssä, tukee sitä. Täällä Agendassa on kaiken kaikkiaan 17 eri tavoitetta, ja yksi alatavoite liittyy terveyden edistämiseen ja tarttumattomien tautien lisääntymiseen, ja sitähän tämä syöpä juurikin on. Se on tarttumaton tauti, ja meidän tulee kohdistaa kaikki voimat siihen, että voimme näitä tapauksia ennaltaehkäistä, ja se, että työelämä on turvallista ja työntekijät eivät altistu erilaisille syöpää aiheuttaville aineille, on todella tärkeää. Sen tulee olla keihäänkärki, kun työelämää kehitetään ja siellä työsuojeluvaltuutetut tarkkailevat turvallista työympäristöä.

Ennen muinoin käytettiin paljon asbestia rakentamisessa, ja edelleen vanhoista taloista sitä löytyy. On todettu, että kun asbesti ja tupakka liitetään yhteen, niin se riski saada keuhkosityöpä on kymmenkertainen. Ja kyllä huolissani luin myös noita tilastoja vuodelta 2022, joissa esimerkiksi naisten syöpätapauksien kohdalla keuhkosityöpäkasvaimet olivat jo siellä likipitäen rintasyövän yläpuolella, eli niitä tapauksia on todella paljon.

Jätin juuri ministerille kirjallisen kysymyksen liittyen siihen, että syöpätapaukset todetaan nopeasti ja asianmukaisesti, koska olemme saaneet julkisuudesta lukea viime aikoina hyvin raadollisia otsikoita ja kertomuksia siitä, kun nuoren ihmisen syöpä esimerkiksi on jäänyt toteamatta. Pidän tärkeänä sitä, että tämän sote-uudistuksen keskellä niin julkinen sektori kuin yksityinen sektori toimivat sillä tavalla käsi kädessä ja yhdenvertaisesti ja tasalaatuisesti, että syöpätapaukset havaitaan niissäkin tilanteissa, kun sitä ei välttämättä osata epäillä. Ikäihmisten kohdalla yksi hyvä keino esimerkiksi on tämä keuhkokuva eli thoraxkuva, joka paljastaa muun muassa näitä keuhkosityöpiä, joista esimerkiksi työelämässä asbestin kanssa kohtaamisiin joutuneet ihmiset ehkä tällä hetkellä kärsivät, ja he ovat juurikin niitä yli 80-vuotiaita ikääntyneitä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 104/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.